

Met een centraal aandeelhoudersregister, een paspoortscanner en een 'boevenlijstje' kan de notaris zijn functie als poortwachter in de bestrijding van faillissementsfraude en bv-misbruik beter vervullen. Maar er zitten wel haken en ogen aan.

TEKST Lex van Almelo | BEELD Roel Ottow

Bv-handelaar Jos Wagemans kocht de afgelopen jaren ruim 350 bv's die kampten met financiële problemen. Op papier was de koopprijs 1 euro, maar onder tafel betaalden de directeur-groootaandeelhouders Wagemans duizenden euro's om van de bv en haar schulden af te komen. Wagemans liet de schuldeisers met lege handen achter. Bij meer dan 50 transacties passeerde notaris Kees ten Brink in Dieren de akten voor de overdracht van de aandelen. Ten Brink had meer onderzoek moeten doen naar cliënt Wagemans, vindt de kamer van toezicht. De tuchtrechter heeft de notaris uit het ambt ontzet. Het kantoor is sinds 1 januari gesloten.

MONITORING

In 2012 is een recordaantal bedrijven failliet gegaan en ongeveer een kwart daarvan is frauduleus. Wat doe je tegen faillissementsfraude? Aan de Europese ministers van Justitie hield staatssecretaris Teeven medio januari voor dat er een Europees register van frauduleuze

bestuurders zou moeten komen. In Nederland kunnen deze lieden straks een civielrechtelijk bestuursverbod krijgen. Hoe dat verbod eruit gaat zien wordt duidelijk in maart, want dan gaat het voorontwerp van het wetsvoorstel hiervoor in consultatie.

Deze goede voornemens steken mager af bij de praktijk. De bewindslieden van Veiligheid en Justitie hebben het preventief toezicht op vennootschappen in 2011 vervangen door een systeem van 'monitoring'. Het waarschuwingssysteem van de dienst Justis, RADAR, heeft in anderhalf jaar tijd echter niet meer dan zestien meldingen gegenereerd, wist *Het Financieele Dagblad* eind januari te melden. Deze vorm van toezicht moet dus nog op gang komen. En ondertussen kunnen oprichters en bestuurders van plof-bv's vrijwel ongehinderd hun gang gaan.

POORTWACHTER

Notarissen zijn niet gelukkig met de afschaffing van het preventief toezicht. 'Ik vond het heel fijn. Als er cliënten langskwamen voor dubieuze transacties kon ik altijd zeggen: "We moeten natuurlijk nog wel even

Steun voor de poortwachter

een verklaring van geen bezwaar aanvragen bij Veiligheid en Justitie.” Dat schrikt sommige cliënten af’, zegt notaris Victor Meijers (DeHeng Civil Code). Nog meer betreurt hij het dat de verantwoordelijkheid voor het toezicht nu volledig is verschoven naar notarissen. Omdat de kapitaalrechten voor de bv is afgeschaft, kijken de bank en de accountant niet meer naar de persoon van de oprichter. ‘Nu moet de notaris het in zijn eentje doen’, zegt Jacco Sjerps, jurist bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). Victor Meijers: ‘Dat legt extra druk op het notariaat.’

KNB-juriste Corrie Heck: ‘En ondanks de lagere prijs van een bv moet de notaris bij de oprichting, de overdracht van aandelen en de vestiging van zekerheden toch goed cliëntonderzoek doen. Dat de notaris de oprichting van een eenvoudige bv voor weinig geld moet doen, is geen excuus voor een slechte controle. Je bent geen stempeelaar, je bent een poortwachter. Wij hechten hier zwaar aan de poortwachtersrol. Men moet erop kunnen blijven vertrouwen dat de notaris zijn werk goed doet.’

ID-SCANNER

De Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) stelt sinds 1 januari hogere eisen aan het cliëntenonderzoek. De notaris moet de identiteit van de uiteindelijk belanghebbende persoon of personen bij een bv kennen. De Kamers van Koophandel controleren de identiteit van degene die een rechtspersoon of onderneming komt inschrijven in het Handelsregister en die als eigenaar, vennoot of bestuurder optreedt. Henk de Reus zet zich als projectmanager criminaliteitspreventie Handelsregister van de twaalf Kamers van Koophandel in voor de bestrijding van mensenhandel, uitbuiting en schijnzelfstandigheid respectievelijk misbruik van rechtspersonen en identiteitsfraude. ‘Iedereen die zich inschrijft, moet zich persoonlijk melden bij de balie. Daar wordt diens identiteit gecontroleerd. Wij werken met een scanner die identiteitsdocumenten in dertig seconden op een aantal echtheidskenmerken controleert en de informatie meteen online nakijkt in het Verificatie en Identificatie Systeem (VIS). Als er iets niet klopt, buigen eerst de medewerkers van de scannerleverancier zich daarover. En als zij er niet uitkomen, leggen zij de vraag voor aan de specialisten van de Koninklijke Marechaussee. Verder hebben wij onze medewerkers getraind om te kijken of de persoon in het identiteitsdocument degene is die voor de balie staat. Klopt de lengte bijvoorbeeld met de gegevens in het paspoort?’ Elk notariskantoor dat de identificatie serieus neemt, zou volgens De Reus zo’n scanner moeten aanschaffen. De kosten bedragen ongeveer 2.000 euro. De identificatiekosten zou de notaris vervolgens apart in rekening moeten brengen. ‘Als je uitlegt dat het identificeren tijd en geld kost, zijn partijen vaak best bereid om dat te betalen’, zegt Victor Meijers.

Cees Gips (notaris bij Ten Berge): ‘Ook iemand met een geldig ID-bewijs kan frauderen.’ Bijvoorbeeld door zich constant te laten in- of uitschrijven als bestuurder of enig aandeelhouder van een bv waarvan de jaarstukken wel respectievelijk niet zijn gedeponneerd. Gips hoopt

Luchtje aan één op de vier faillissementen

Volgens het CBS groeit het aantal faillissementen van bv's waarbij schuldeisers op een strafbare manier benadeeld worden. Het aandeel van faillissementen met een luchtje is de afgelopen jaren opgelopen tot een kwart. Als we de fraudefactor toepassen op het aantal bedrijven (exclusief eenmanszaken) dat in 2012 failliet is gegaan, dan komen we op een totaal van 1.843 faillissements-fraudes. In onderstaand overzicht geeft het CBS aan of er ‘geen’, ‘zeker’ of ‘waarschijnlijk’ sprake is van strafbare benadeling.

Jaar	% geen	% ‘zeker’	% ‘waarschijnlijk’
2004	81,6	9,2	9,1
2006	78,8	9,4	11,8
2008	74,5	12,6	12,8
2010	73,5	13,4	13

▶▶ dan ook dat de Kamer van Koophandel niet alleen naar de ID kijkt. 'Maar ik ben wel bereid een ID-scanner aan te schaffen als het ministerie van Veiligheid en Justitie dat verplicht stelt aan het hele notariaat.'

BESTUURSVERBOD

Om de 'Wagemansen' onder ons te beletten bv's te blijven oprichten of overnemen, wil minister Opstelten van Veiligheid en Justitie een civielrechtelijk bestuursverbod invoeren. De KNB is hier een voorstander van. 'Het is in wezen een boevenlijstje met namen van personen die vanwege hun fraudeverleden geen rechtspersoon mogen oprichten en daarvan geen bestuurder en mogelijk zelfs geen aandeelhouder mogen zijn. De notaris zou een check moeten kunnen doen of iemand op dat lijstje staat', zegt Jacco Sjerps. Als iemand op die lijst staat, moet de notaris zijn dienst weigeren. Het aantal signaleringen uit de justitiële 'vergaarbak' van informatie over dubieuze personen valt tot nu toe tegen. De Kamers van Koophandel leveren elke nacht duizenden gegevens aan over nieuwe inschrijvingen en bestuurswisselingen in het Handelsregister. Henk de Reus zou bij personen en/of rechtspersonen van wie is bewezen dat zij frauduleus hebben gehandeld graag 'een vlaggetje' plaatsen, zodat die meer opvallen in de grote bak met gegevens. 'Het is alleen de vraag of de privacywetgeving dat toestaat.' Volgens Cees Gips zou de Kamer van Koophandel ook onder de meldplicht van de Wwft moeten vallen. Want dan komen de gegevens over verdachte transacties vanzelf bij Justitie. Henk de Reus vindt dat niet nodig. 'Als er iets mis is met een paspoort en dat wordt voorgelegd aan de Koninklijke Marechaussee hebben wij meteen ook aangifte gedaan. Wij schrijven die vennootschap of onderneming dan ook niet in.' Freerk Volders (notaris bij Eversheds) heeft geen enkele moeite met de poortwachtersrol, maar vraagt zich wel af wanneer iemand op de boevenlijst komt en wie die lijst allemaal mag inzien.

AANDEELHOUDERSREGISTER

Om cliënten beter te kunnen screenen, ziet de KNB veel in de vorming van een centraal aandeelhoudersregister. Nu houden ondernemingen vaak niet accuraat bij wie de aandeelhouders zijn en zijn de gegevens nogal eens

'Je bent geen stempelaar, je bent een poortwachter'

verouderd. 'Het is het kladblok van de directie', zegt Freerk Volders. Hij is, net als Cees Gips en Victor Meijers, voor de invoering van zo'n register omdat het op die manier een stuk gemakkelijker wordt om als notaris de bevoegdheden te controleren. De vraag is alleen wie er allemaal inzage in krijgen. Zo kent hij een cliënt die goed geboerd heeft, maar niet aan de grote klok wil hangen dat hij een vermogen heeft van tientallen miljoenen. Uit privacyoverwegingen zou de toegang tot het register daarom beperkt moeten zijn. Een andere kwestie is waar het register wordt ondergebracht. De KNB neemt het graag onder haar hoede, zoals zij dat ook heeft gedaan met het centraal testamentenregister. Maar de Kamers van Koophandel zien het als logische aanvulling op het Handelsregister.

OMZEILEN

Het notariaat vervult een belangrijke poortwachtersrol bij de oprichting van rechtspersonen en aandelenoverdrachten. De KNB onderzoekt momenteel of en hoe het notariaat een nog grotere bijdrage kan leveren aan de voorkoming en bestrijding van faillissementsfraude. Een boevenlijst en een centraal aandeelhoudersregister kunnen hierbij voor de notaris nuttige hulpmiddelen zijn. Sommigen vragen zich wel af hoe effectief de voorgestelde maatregelen zijn. Victor Meijers: 'Ik heb geen hooggespannen verwachtingen van het boevenlijstje. De echte boeven schuiven er gewoon een buitenlandse rechtspersoon tussen en omzeilen zo het bestuursverbod.' Ook Freerk Volders twijfelt aan de effectiviteit van de maatregelen. 'De notaris is betrokken bij de bv lang voordat de faillissementsfraude wordt gepleegd. En wie echt kwaad wil, verzint wel iets om onder het bestuursverbod uit te komen. Ja, extra informatie over de partijen kan er wel toe leiden dat de notaris meer op zijn *qui vive* is en daardoor meer doorvraagt.' Maar het boevenlijstje en het centrale aandeelhoudersregister zijn daarvoor zijns inziens geen *must*. 'Het moet geen formele controle worden. De notaris moest altijd al zorgen dat hij de inhoud en de economische ratio van de transactie begrijpt. Als hij dat niet doet, moet hij de zaak verwijzen naar een kantoor waar de notaris de transactie naar verwachting wel begrijpt.' Maar volgens De Reus en Sjerps helpen alle beetjes. Henk de Reus: 'De voorgestelde maatregelen werpen in elk geval meer barrières op dan er nu zijn.' Jacco Sjerps: 'Een tussengeschoven buitenlandse rechtspersoon kan een aanwijzing zijn dat er iets niet deugt. Maar inderdaad, met het boevenlijstje en het centraal aandeelhoudersregister voorkom je niet alle fraude.' ■